אחילוף קטן Biarum bovei פורח בהרי יהודה

אבי שמידע avi.shmida@gmail.com
המחלקה לאבולוציה והמרכז לרציונליות, האוניברסיטה העברית ירושלים, גבעת רם.

בחלקת מחקר נטושה פורח עתה (11.11.2016) **אחילוף קטן** *Biarum bovei* וחובבי הטבע מוזמנים לבקרו. אחילוף זה הוגדר בעבר בהרי-יהודה כ**אחילוף הגליל** אך למעשה כל תצפיות העבר היו מבוססות על עלווה ועד כה לא נבדקו תפרחות הצמח.

בתמונה מימין: אחילוף קטן במטע, 11.11.16, חתך בתפרחת, הזיפים נמצאים רק בחלק התחתון של רווח השזרה. צילם: אבי שמידע ©
בתמונה משמאל: אחילוף קטן , ביתר עילית, צילם עוז גולן ©

בשנה שעברה פורסמה בכלנית כתבה נרחבת על מיני האחילוף בישראל (שמידע 2014). כתבה זו סיכמה את הידע הקיים לפיו **אחילוף קטן** ידוע בישראל רק מגוש הר-מירון וצפון הגולן. כל הצמחים אשר נאספו לעשבית ירושלים מהשומרון ויהודה (ואלה מועטים ביותר) הוגדרו בעבר על ידי פרופ. פינברון כ**אחילוף הגליל**. בפלורה פלסטינה לא ניתן **אחילוף קטן** מהרי-יהודה ועל כן התצפית הנוכחית היא הראשונה בה מוגדר בוודאות **אחילוף קטן** מהרי-יהודה. הציבור מוזמן לבקר באתר הנמצא במדרון הדרום-מזרחי ממול הכניסה למושב מטע ולאתר אוכלוסיות נוספות של אחילוף בהרי ירושלים, יהודה והשומרון.

בתמונה מימין: אחילוף קטן במטע, 11.11.16, צילם: אבי שמידע ©
בתמונה משמאל: עלי אחילוף קטן במטע 11.4.02 צילם קלאוס הולצאפל ©

התכונה המבדילה בין **אחילוף הגליל** ל**אחילוף קטן** היא דגם פיזור הזיפים ברווח השזרה אשר בכוסית האבקה של "הפרח" (למעשה תפרחת): בעוד הזיפים ב**אחילוף קטן** מרוכזים רק בחצי התחתון של רווח השזרה הרי באחילוף הגליל הזיפים מפוזרים בכל תחום רווח השזרה (ראו תמונות). שפות כוסית האבקה (=החלק התחתון של המתחל) מפורדים באוכלוסיית מטע כמעט עד הבסיס ועל פי מחקרו של קובי כוח אינם מהווים סימן דיאגנוסטי טוב להבדלה בין שני המינים (ראו הרחבה אצל שמידע 2014).

כל התצפיות של אחילוף בהרי-יהודה והשומרון נעשו בחורף או באביב כאשר רואים על הצמח רק עלים. תצפיות אלה נרשמו באתרים הבאים: מטע (הדס פרג וקלאוס הולצאפל), מערבית לכסלון (אורי פרגמן-ספיר), מעיינות ואדי סראיה בשומרון (יואב גרטמן) והר-גריזים (הגר לשנר). יתכן מאוד כי אוכלוסיות אחילוף אלה שייכות גם הן ל**אחילוף קטן**. אנו קוראים לחובבי הטבע לבדוק את כוסיות התפרחות ולהגדיר את מין האחילוף. המחצית השניה שלחודש נובמבר היא שיא עונת הפריחה של מיני האחילוף הנידונים בשדרת ההר.

בתמונה: בית גידולו של אחילוף קטן בהרי יהודה, מדרון דר.מז. ליד מיטע. צילום אבי שמידע ©

ספרות:

שמידע א 2014 על האחילוף: הסוג והמינים הגדלים בישראל וסביבותיה. כלנית 1
https://www.kalanit.org.il/?p=375

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א 2016 אחילוף קטן Biarum bovei פורח בהרי יהודה, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 3.

אחילוף קטן Biarum bovei פורח בהרי יהודה